

УДК 378.02

ПЛАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ДИСЦИПЛІН ЗА ВИБОРОМ СТУДЕНТА

Б.Л. ШРАМЧЕНКО, В.Ю. ЩЕРБАНЬ

Київський національний університет технологій та дизайну

Розглядається задача складання навчального плану з урахуванням вимог до дисциплін за вибором студенту. Пропонуються принципи формування блоків альтернативних дисциплін та їх розташування у навчальному плані. Приділяється увага відміні між власними дисциплінами випускаючої кафедри і дисциплінами, що викладаються кафедрами загальноосвітньої підготовки

На сучасному етапі розвитку навчального процесу у вищій школі значна увага приділяється підвищенню рівня активності студента [1,2], залученню його до впливу на цей процес, зокрема, до визначення у певних межах сукупності дисциплін вивчення майбутнім фахівцем. Таке ставлення до ролі студента у навчальному процесі сприяє вихованню активної громадянської позиції майбутнього фахівця. Для реалізації вказаної ідеї Міністерством освіти України виділена окрема категорія дисциплін, що називається „ дисципліни за вибором студенту ”. Саме в цій категорії кафедри пропонують студенту обрати одну з декількох можливих дисциплін для майбутнього навчання. Оскільки навчальний процес у будь-якому навчальному закладі відбувається за планом, що складається завчасно, а організація викладання дисципліни для декількох студентів неприпустимо коштвна річ, передбачено, що мінімальна кількість студентів, що вивчають окрему вибірквову дисципліну, становить двадцять п'ять осіб або одну академічну групу.

Об'єкти та методи дослідження

При визначенні набору дисциплін, що пропонуються студенту для вивчення за власним вибором, представляється доцільним застосування системного підходу, коли пропозиція альтернативних дисциплін формується з урахуванням всебічного розгляду обставин, що впливають на результат. Разом з тим, виникає необхідність введення певних обмежень, яким повинен задовольняти вибір студента, для забезпечення узгодженості між індивідуальним визначенням програми навчання і колективною формою викладання.

Постановка завдання

В задачі, що розглядається, у якості вихідних даних виступають набір предметів, що може вивчати студент при підготовці з поданої спеціальності, та час, впродовж якого здійснюється навчання. Серед предметів принципово відрізняються дві категорії. До першої відносять дисципліни обов'язкового вивчення, до другої – дисципліни вільного вибору. При цьому множина дисциплін вибору студента розбивається на підмножини таким чином, що жодні дві підмножини не перетинаються, а об'єднання усіх підмножин складає усю множину. Дисципліни, що належать одній підмножині, будемо називати альтернативними, а вказані підмножини - блоками. Треба так визначити навчальний план, щоб студент міг вивчити всі обов'язкові дисципліни і по одній альтернативній дисципліні з кожного блоку.

Результати та їх обговорення

Згідно із запропонованим підходом вибірквові дисципліни, що пропонуються однією кафедрою, об'єднуються у блок. Назвемо такі блоки професійно орієнтованими. При застосуванні професійно-орієнтованих блоків всі дисципліни одного блоку повинні мати однаковий характер учбового

навантаження студента (кількість лекційних годин та годин практичних чи лабораторних занять). Кожний блок у наборі дисциплін, обраних студентом для вивчення, повинен бути представлений однією дисципліною. Таким чином, професійно-орієнтовані блоки також забезпечують стабільність учбового навантаження кожної кафедри і можуть бути запропоновані кафедрами загальної підготовки.

Подібні блоки доцільно визначити і для дисциплін, що викладаються випускаючою кафедрою, але на відміну від випадку кафедр загальної підготовки блоки випускаючої кафедри викладаються на різних курсах без обмеження у часі. Застосування професійно-орієнтованих блоків дає змогу досягти необхідної узгодженості між вибірковими дисциплінами і тими, що вивчаються обов'язково. Отже, блоки являють собою сукупності дисциплін, які згідно із загальним навчальним планом вивчаються, або можуть вивчатися паралельно у часі.

Окреме питання полягає у кількості дисциплін у блоці. Представляється доцільним на початковому етапі впровадження системи альтернативних дисциплін прийняти, що кількість дисциплін у блоці дорівнює кількості академічних груп зі спеціальності у потоці. Наприклад, на спеціальності „інформаційні технології проектування” навчається на кожному курсі три групи. Тому при складанні навчального плану підготовки студентів з цієї спеціальності передбачено, що у кожному блоці студент може обрати для вивчення одну з трьох дисциплін.

Враховуючи, що кількість студентів, що вивчають певну альтернативну дисципліну, повинна бути не менше особистого складу однієї групи, вибір дисципліни здійснюється колективно усіма студентами групи. При цьому виникає можливість додаткового стимулювання підвищення успішності студентів, якщо пріоритет вибору надавати групі з вищим середнім балом. Тобто, право вибору дисципліни з усього набору дисциплін у блоці надається групі з найвищим балом у потоці. Після здійснення вибору цією групою, дисципліну з числа залишених обирає наступна група за рівнем успішності. Остання група вивчає залишену дисципліну. Такий принцип визначення вибіркових дисциплін для вивчення забезпечує стабільність навчального плану і полегшує його складання.

Залишається питання зворотного зв'язку від студента до викладача. При особистому виборі дисципліни студентом, якщо студенти не виявляють зацікавленості у вивченні певної вибіркової дисципліни, остання замінюється у майбутньому плані новою. Забезпечити вказаний зв'язок при запропонованій системі можна шляхом анонімного опитування студентів після закінчення вивчення альтернативної дисципліни.

Висновки

Запропонована схема складання навчального плану вивчення вибіркових дисциплін. При цьому основна увага приділяється дисциплінам за вибором студента. Проаналізовані особливості запропонованої схеми на предмет її узгодженості з принципами розвитку сучасної системи вищої освіти та перспективи її впровадження у навчальний процес. Подальші дослідження можуть бути проведені у напрямку збільшення кількості альтернативних дисциплін.

ЛІТЕРАТУРА

1. http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/2010_conference/documents/Budapest-Vienna_Declaration.pdf
2. http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/forum2010/IAU_Vienna_final.pdf.

Надійшла 29.06.2010